

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ COMPETITIVE POTENTIAL CREATION OF MACHINE BUILDING ENTERPRISES IN ECONOMIC MANAGEMENT SYSTEM

У статті розглянуто сутність та переваги формування конкурентного потенціалу підприємств машинобудування у системі економічного управління. Запропоновано методику формування конкурентного потенціалу підприємств машинобудування у системі економічного управління. Визначено загальний вплив факторів на економічні ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу машинобудівних підприємств.

Ключові слова: економічні ресурси, економічне управління, конкурентний потенціал, формування конкурентного потенціалу, складники конкурентного потенціалу, факторний аналіз.

В статье рассмотрены сущность и преимущества формирования конкурентного потенциала предприятий машиностроения в системе экономического управления. Предложена методика формирования конкурентного потенциала предприятий машиностроения в системе экономического управления. Определено общее влияние

факторов на экономические ресурсы, формирующие составляющие конкурентного потенциала машиностроительных предприятий.

Ключевые слова: экономические ресурсы, экономическое управление, конкурентный потенциал, формирование конкурентного потенциала, составляющие конкурентного потенциала, факторный анализ.

The essence and advantages of the competitive potential creation of machine-building enterprises in the system of economic management are discussed in the article. The method of the competitive potential creation of machine-building enterprises in the system of economic management is offered. The general influence of factors on the economic resources of the enterprise forming the components of the machine-building enterprises competitive potential is determined.

Key words: economic resources, economic management, competitive potential, competitive potential creation, components of the competitive potential of the enterprise, factor analysis.

УДК 658:005.332.4]:621(045)

Харчук Т.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, екології та практичного підприємництва
ПВНЗ «Європейський університет»

Постановка проблеми. Формування конкурентного потенціалу насамперед включає визначення (ідентифікацію) основних його складників. При цьому головна складність полягає у потребі визначення ролі та місця окремих його елементів у сукупному потенціалі, необхідності дослідження усіх його складників у взаємозв'язку та динаміці. Без відповідних дій управління конкурентним потенціалом підприємства матиме формальний характер.

У зв'язку з тим, що конкурентний потенціал підприємства формується за рахунок складових частин, кожна з яких має різну спрямованість цілей та робить певний внесок у його структуру, їхня кількість може бути необмеженою, а лише визначається галузевими особливостями функціонування підприємства, що створює вірогідність подвійного врахування впливу похідних складників конкурентного потенціалу, що у результаті приводить до низької ймовірності отримання достовірних результатів. Це зумовлює необхідність розроблення методичного підходу до формування конкурентного потенціалу, що ґрунтується на засадах сучасних економічних концепцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці формування конкурентного потенціалу підприємства присвячені праці таких науковців, як С. Близнюк [1], А. Гриньов [2], О. Гудзинський [3], О. Другова [4], Н. Карачина [5], Р. Квасницька [6], Я. Лісун [7], О. Малик [8] та інших, у яких досліджується сутність та склад конкурентного потенціалу,

механізми його формування, взаємозв'язок із конкурентоспроможністю тощо. Водночас, незважаючи на наявність достатнього теоретичного наукового доробку з окресленої проблематики, питання щодо формування конкурентного потенціалу у методичній площині з використанням сучасних економічних концепцій, однією з яких пропонується визнати економічне управління, потребують більш глибокого і комплексного аналізу.

Постановка завдання. Метою дослідження є розроблення методики формування конкурентного потенціалу підприємств машинобудування та встановлення загального впливу факторів на економічні ресурси підприємства, що формують його складники у системі економічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження економічного управління (інтегруючого і координуючого виду управління, основною метою якого є гармонізація управлінських цілей, визначених в окремих видах спеціального управління, і підпорядкування їх загальній меті існування підприємств) під час формування конкурентного потенціалу дає змогу мінімізувати кількість наявних (традиційних) складників потенціалу та трансформувати їх у нову інтегровану сукупність із якісно новими параметрами. Формування конкурентного потенціалу у системі економічного управління підприємством дозволить узгодити процеси створення системи економічних ресурсів та відмітних компетенцій як основи визначення його складників, ідентифікації ринкових можли-

востей, а також забезпечить їхню взаємодію з отриманням синергетичного ефекту у досягненні високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

Запропонована методика формування конкурентного потенціалу підприємств машинобудування полягає у визначенні факторів впливу на напрями його структуризації, які найбільш повно розкривають ресурсну площину економічного управління (рис. 1).

Методика формування конкурентного потенціалу у конкурентному середовищі проілюстрована на прикладі 31 машинобудівного підприємства України (часовий інтервал 10 років (2008–2017 роки)), що мають спільні риси, які характеризують особливості конкурентного потенціалу, зумовлені специфікою галузі, у якій вони функціонують і розвиваються. Підприємства умовно поділено на три групи: виробники сільськогосподарської техніки; виробники сільськогосподарських машин, технологічного обладнання та запчастин до них; виробники машин і устаткування для переробних галузей агропромислового комплексу.

Основними відмітними характеристиками, які потрібно враховувати під час формування конкурентного потенціалу аналізованих підприємств машинобудування, є [10, с. 71–72]:

1. Необхідність адаптації конкурентного потенціалу до постійно змінюваних умов розвитку сільського господарства, від стабільності якого залежить попит на продукцію визначених

груп машинобудівних підприємств. Зміни у структурі виробництва сільськогосподарської продукції зумовлюють структурні зрушення елементів конкурентного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування.

2. Економічна гнучкість конкурентного потенціалу, яка характеризує здатність підприємства пристосовуватися до впливу сезонних коливань, що зумовлюють зміни попиту, оскільки реалізація продукції підприємств сільськогосподарського машинобудування характеризується зростанням попиту у весняно-літній період і його зниженням в інших періодах.

3. Відповідність елементів конкурентного потенціалу стадії життєвого циклу підприємства та його продукції, оскільки для підприємств сільськогосподарського машинобудування період загального життєвого циклу досить суттєво відрізняється від підприємств інших галузей економіки.

Це відображається, як правило, прискореним протіканням кожної фази економічного розвитку цих виробничих підприємств, оскільки у машинобудуванні зміна поширених моделей готової продукції обов'язково має поновлюватися через використання інноваційних підходів у технологічному процесі кожні 3–5 років, щоб зберегти конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, а це, відповідно, суттєво може відбитися на прискоренні настання стадії спаду підприємства, якщо воно не справляється з цими умовами [11, с. 129]. Слід зазначити, що для формування і розвитку власного конкурентного потен-

Рис. 1. Процес формування конкурентного потенціалу підприємства в системі економічного управління

ціалу підприємствам машинобудування необхідно постійно вносити зміни до своєї економічної діяльності, потреба в яких у сучасних умовах господарювання перестала бути особливим, винятковим явищем, тому діагностика їхнього впливу на життєвий цикл підприємства вже є однією з важливих функцій менеджменту.

4. Чутливість до досягнень науково-технічного прогресу, що зумовлена взаємозв'язком впровадження досягнень науково-технічного прогресу для системного зростання продуктивності праці, енерго- та ресурсозбереження з кінцевими результатами господарської діяльності підприємства, оскільки саме використання наукових розробок дає можливість підприємствам сільськогосподарського машинобудування знижувати витрати на виробництво продукції за рахунок зниження матеріалоемності, вартості закупаваних матеріалів, енергоємності, збільшувати обсяг виробництва, покращувати якість і конкурентоспроможність продукції.

5. Залежність від технологічних і виробничих можливостей підприємства. Рівень упровадження нових товарів і технологій на більшості підприємств сільськогосподарського машинобудування характеризується як низький, оскільки уповільнений темп розвитку галузі за попередні роки не дозволяє підприємствам вести самостійну інноваційну політику через значну потребу у фінансових ресурсах на ці заходи, що обмежує можливість підтримувати технологічні і виробничі потужності підприємства в робочому стані, проводити ремонтно-відновлювальні роботи будівель і споруд тощо. При цьому технічна політика в сільськогосподарському машинобудуванні безпосередньо залежить від технологій виробництва сільськогосподарської продукції, що зумовлює необхідність виробництва таких машин, які б одночасно виконували декілька технологічних операцій.

6. Орієнтація на конкретні сегменти ринків, що дозволить підприємству досягти своєї мети у довгостроковій перспективі та забезпечить його життєздатність. Від того, як підприємства сільськогосподарського машинобудування враховуватимуть відмінності у географічному положенні цільових ринків та особливості цільових груп споживачів, залежить ефективність роботи каналів збуту підприємства на зовнішньому й внутрішньому ринках, формування необхідного обсягу портфеля замовлень для виконання показників із реалізації продукції й забезпечення стабільної роботи підприємств.

Таким чином, урахування визначених особливостей конкурентного потенціалу підприємств машинобудування дозволить підтримувати їх у бажаному конкурентному стані, формувати, утримувати та зміцнювати довготривалі конкурентні переваги за рахунок здатності внутрішньої струк-

тури підприємства вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, відстежувати зміни у структурі потреб споживачів, розбіжності між вимогами ринку та можливостями підприємств загалом з метою ефективного впливу на кінцеві результати їхньої діяльності.

Для формування конкурентного потенціалу як основного об'єкта економічного управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств, що відображає сукупність економічних ресурсів, компетенцій та можливостей, які вже використовуються або можуть використовуватися як у поточній економічній діяльності, так і у довгостроковій перспективі та є основою формування стійких конкурентних переваг, сформовано групу показників, що характеризують ресурсну площину економічного управління підприємством для визначення передумов створення стійких конкурентних переваг.

Для порівняння реальних та визначення у подальшому необхідних ресурсних можливостей підприємства, спрямованих на реалізацію його економічних цілей, обрано показники, що дозволяють у динаміці проаналізувати структуру, ступінь зносу та придатності операційних необоротних активів підприємства ($x_1 - x_8$), рівень використання основних засобів (x_{16}), наявність та використання трудових ресурсів підприємства (x_9, x_{15}), мобільність, структуру та достатність джерел фінансування для забезпечення безперервного виробничо-збутового процесу ($x_{10} - x_{14}$). Доцільність виокремлення саме цих показників зумовлена провідною роллю економічних ресурсів та компетенцій підприємства (здатність підприємства збирати, погоджувати й інтегрувати ресурси у товари і послуги), задіяних у процесі організації та здійснення виробничого процесу, які є фактором внутрішніх резервів, ефективне використання яких дає змогу забезпечувати як власні потреби, так і потреби суспільства загалом.

Складність процесу формування конкурентного потенціалу підприємства у системі економічного управління полягає у потребі поєднання процесів функціонування і розвитку в єдину систему забезпечення результативності діяльності підприємства, що залежить від раціонального розподілу ресурсів і можливостей підприємства щодо формування і нарощування конкурентного потенціалу, системного поєднання засобів і предметів праці, самих працівників і відносин між ними тощо відповідно до потреб, цілей та інтересів усіх зацікавлених сторін. Тому важливо обрати метод для аналізу факторів, які зумовлюють формування та розвиток складників конкурентного потенціалу, а також здійснюють суттєвий вплив на ці складники, що дозволить трансформувати фактори тимчасової конкурентної переваги у стійкі конкурентні переваги (ключові компетенції), які мають довгостроковий характер.

Найбільш поширеними методами багатовимірного статистичного аналізу є кореляційний, регресійний, компонентний, факторний, кластерний аналіз та інші, які дозволяють обчислювати характеристики динаміки розвитку показників, що формують ресурсні можливості конкурентного потенціалу підприємства та ґрунтуються на закономірностях зміни статистичних даних у минулому та екстраполяції тенденцій їх змін на майбутнє.

Для порівняння потенційних і реальних можливостей функціонування машинобудівних підприємств відповідно до умов конкурентного середовища на основі аналізу сукупності наявних економічних ресурсів, які є вихідними умовами діяльності підприємств, доцільно під час формування конкурентного потенціалу проводити факторний аналіз ресурсів, за допомогою якого можна точніше здійснювати заходи щодо їхнього збирання, погодження й інтегрування у товари і послуги, тобто формувати компетенції, на підставі яких підприємство створює стійкі конкурентні переваги, підтримує й підвищує свою конкурентоспроможність завдяки створенню унікальної комбінації економічних ресурсів для реалізації можливостей, які важко ідентифікувати та використати конкурентам.

Факторний аналіз є важливим інструментом, використання якого під час формування конкурентного потенціалу машинобудівних підприємств дозволить окреслити напрями удосконалення системи економічного управління у ресурсній площині, визначити засоби перетворення наявних ресурсів у конкурентні переваги та віднайти резерви формування нових ресурсів для забезпечення стійких конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

На нашу думку, обрання факторного аналізу основою дослідження ресурсів, які формують складники конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, є доцільним, оскільки конкурентний потенціал підприємства є не лише складним і комплексним поняттям, а й залежить від значної кількості факторів (як кількісних, так і якісних) та зумовлюється непорівнюваними між собою показниками.

Факторний аналіз передбачає розкладання базових формул розрахунку за кількісними та якісними характеристиками. Іншими словами, відбувається побудова багатфакторної залежності з наступним аналізом впливу кожного окремого фактора на кінцевий результат [9]. За допомогою факторного аналізу можна дослідити, за рахунок яких факторів відбуваються ті чи інші зміни показників, що зумовлюють ресурсну площину економічного управління у частині формування складників конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

Факторами впливу на сукупність ресурсів підприємства, які зумовлюють формування нових

складників конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, обрано: використання засобів виробництва (F_1), інноваційність технологічного розвитку виробництва (F_2), використання трудових ресурсів (F_3) (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори впливу на сукупність ресурсів підприємства, які зумовлюють формування нових складників конкурентного потенціалу підприємств машинобудування

Показники	Фактори		
	F_1	F_2	F_3
X_1	-0,5086	-0,5862	0,0381
X_2	-0,9208	0,1695	0,2504
X_3	-0,8142	0,4372	0,2375
X_4	0,4228	-0,1047	0,5557
X_5	-0,9093	0,3849	-0,0148
X_6	-0,1563	-0,1105	-0,7417
X_7	-0,1620	-0,0899	-0,5237
X_8	-0,9095	0,3846	-0,0145
X_9	0,0790	-0,0105	0,0824
X_{10}	-0,1468	-0,1746	-0,2248
X_{11}	0,3248	0,7691	0,0527
X_{12}	0,2972	0,7372	-0,0266
X_{13}	0,0553	0,1296	-0,0793
X_{14}	0,3556	0,6794	0,0784
X_{15}	0,0834	0,4320	-0,4451
X_{16}	0,2922	0,5052	-0,1852
<i>Expl. Var</i>	4,0965	2,9766	1,5598
<i>Prp. Totl</i>	0,2560	0,1860	0,0975

Так, найбільший вплив на сукупність ресурсів підприємства, які зумовлюють формування нових складників конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, спричиняє використання засобів виробництва (0,2560); інноваційність технологічного розвитку виробництва (0,1860), використання трудових ресурсів (0,0975).

Загальний вплив ресурсів підприємства на формування складників конкурентного потенціалу підприємств машинобудування наведено у табл. 2.

Загальний вплив факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу групи підприємств «Виробництво сільськогосподарської техніки», протягом 2008–2017 рр. має тенденцію до збільшення із незначними коливаннями в окремі роки, за винятком ПАТ «Хмільниксільмаш», у якого значення показників протягом аналізованого періоду знижувалися і у 2017 році становили 26,47% порівняно з 72,72% у 2008 році. Такі коливання зумовлені низьким рівнем використання засобів виробництва, зокрема, зниженням рівня технологічності виробництва та якісних характеристик засобів і предметів праці, застосуванням застарілого обладнання, що підтверджують значення таких показників, як: частка необоротних активів в акти-

**Загальний вплив факторів на ресурси підприємства,
що формують складники конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, %**

Підприємство	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Виробництво сільськогосподарської техніки										
ПАТ «Карлівський машинобудівний завод»	67,3	64,93	71,38	65,78	78,54	74,33	70,21	78,94	74,72	83,61
ПрАТ «Харківпродмаш»	71,41	70,48	71,8	73,35	78,2	79,6	78,75	81,55	86,06	89,14
ПрАТ Калинівське РП «Агромаш»	65,01	61,36	67,59	66,58	64,09	62,28	66,23	64,67	67,37	69,55
ПрАТ «Бердянські жниварки»	65,87	64,25	59,07	66,71	67,7	65,91	69,99	76,81	86,14	85,29
ПрАТ «Богуславська сільгосптехніка»	74,39	73,11	80,22	79,73	82,41	84,45	89,7	96,34	98,61	99,71
ПрАТ «ВО «Восход»	64,92	62,62	69,36	70,99	69,6	68,61	73,12	78,68	80,18	79,8
ПАТ «Корсунь-Шевченківський верстатобудівний завод ім. Б. Хмельницького»	48,22	70,21	45,41	44,33	54,44	49,86	50,81	60,58	64,93	71,02
ПрАТ «Ніжинський завод сільськогосподарського машинобудування»	48,88	57,12	60,72	53,52	64,46	60,12	57,55	64,02	70,78	76,28
ПрАТ «Промінь»	61,67	55,67	63,74	67,84	64,43	60,16	71,7	77,74	82,32	81,18
ПрАТ «Уманьферммаш»	63,79	62,72	66,93	69,82	66,83	65,19	66,65	73,17	51,58	79,58
ПрАТ «Фрегат»	57,46	62,04	66,76	69,42	68,31	69,07	64,44	70,72	83,51	80,24
ПАТ «Хмільниксільмаш»	72,72	61,04	64,92	65,64	59,01	57,65	56,7	49,93	33,69	26,47
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	64,24	47,28	60,47	70,39	73,55	66,31	73,61	66,12	41,78	79,92
ПАТ «Ельворті»	65,38	46,28	67,13	71,19	72,06	75,99	79,06	86,79	92,81	94,19
ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш»	52,33	51,31	56,09	56,99	54,28	54,02	51,2	50,2	64,95	72,22
Виробництво сільськогосподарських машин, технологічного обладнання та запчастин до них										
ПрАТ «Автоелектроапаратура»	55,77	58,02	57,56	54,33	57,16	58,25	54,87	59,71	49,34	46,81
ПрАТ «Дніпрополімермаш»	55,7	61,72	65,5	64,48	67,58	68,95	75,15	80,49	87,96	91,35
ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»	62,99	62,59	84,09	73,59	52,85	81,66	95,25	81,93	82,48	80,48
ПрАТ «Ремтехсільмаш»	68,92	59,68	52,13	54,16	57,69	61,66	63,28	66,4	67,37	66,59
ПАТ «Харвест»	53,92	51,34	53,84	60,36	61,76	60,33	51,31	52,47	67,81	76,59
ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	55,35	53,72	57,6	59,22	61,13	62,62	64,01	63,05	65,1	67,81
ПАТ «Гідросила»	64,97	67,47	69,86	71,56	71,65	71,22	73,38	75,85	79,24	82,06
Виробництво машин і устаткування для переробних галузей агропромислового комплексу										
ПрАТ «Барський машинобудівний завод»	62,67	62,97	67,29	68,75	69,42	68,35	72,77	76,01	77,95	80,25
ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	62,35	65,59	68,23	70,01	66,38	67,89	65,86	75,58	71,14	81,66
ПрАТ «Каховський експериментальний механічний завод»	56,63	47,77	57,66	57,68	58,87	53,15	58,26	66,72	69,33	63,87
ПрАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод»	56,37	52,61	55,54	55,46	59,96	63,79	58,92	57,54	67,49	69,33
ПрАТ «Хорольський механічний завод»	70,17	72,38	75,56	77,26	78,44	80,17	81,88	86,42	88,67	91,48
ПАТ «Вібросепаратор»	60,43	60,77	64,82	62,47	75,67	71,04	63,26	83,61	37,77	93,5
ПрАТ «Гребінківський машинобудівний завод»	96,15	88,21	84,05	83,78	88,8	69,78	77,59	90,21	93,58	97,95
ПрАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	43,79	45,3	51,47	52,67	47,43	53,52	51,77	64,85	64,95	65,52
ПрАТ «Полтавський машинобудівний завод»	57,14	54,52	57,86	59,39	59,38	61,05	63,3	64,85	70,21	71,19

вах (x_1), частка основних засобів в активах (x_2), частка основних засобів в необоротних активах (x_3), коефіцієнт придатності основних засобів (x_4), коефіцієнт амортизації (зносу) нематеріальних активів (x_5), коефіцієнт придатності нематеріальних активів (x_6), коефіцієнт придатності нематеріальних активів (x_7), зведений коефіцієнт придатності необоротних активів (x_8) та коефіцієнт маневреності власного капіталу (x_{10}).

З огляду на доволі високий загальний вплив фактора «використання засобів виробництва» на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, завдання підвищення його ефективності може бути вирішено за умови об'єктивного аналізу економічних показників та повного врахування специфічної дії кожного з факторів впливу, що дозволить розкрити невикористані резерви подальшого розвитку підприємств машинобудування.

Аналізуючи загальний вплив факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств групи «Виробництво сільськогосподарських машин, технологічного обладнання та запчастин до них», варто зауважити, що однією з причин зниження обсягів виробництва і реалізації продукції підприємств сільськогосподарського машинобудування слід вважати нестачу у більшості виробників належних зусиль та активних маркетингових заходів щодо розширення ринку збуту машин, обладнання і комплектуючих, які випускаються.

Загальний вплив факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств цієї групи, зумовлений значною мірою впливом факторів «інноваційність технологічного розвитку виробництва» (F_2) та «використання трудових ресурсів» (F_3), про що свідчать отримані від'ємні значення таких показників, як: частка необоротних активів в активах (x_1), коефіцієнт зносу основних засобів (x_4), коефіцієнт амортизації (зносу) нематеріальних активів (x_5), коефіцієнт придатності нематеріальних активів (x_6), коефіцієнт придатності нематеріальних активів (x_7), індекс чисельності (x_9), коефіцієнт маневреності власного капіталу (x_{10}), коефіцієнт придатності основних засобів (x_3), зведений коефіцієнт придатності необоротних активів (x_8), коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів (x_{12}), коефіцієнт покриття запасів (x_{13}), продуктивність праці (x_{15}), фондіввіддача (x_{16}), що зумовлюють ці фактори.

Загальний вплив факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств групи «Виробництво машин і устаткування для переробних галузей агропромислового комплексу», має тенденцію до збільшення. Переважно загальний вплив факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств групи «Виробництво машин і устаткування для перероб-

них галузей агропромислового комплексу», формують фактори «використання засобів виробництва» (F_1) та використання трудових ресурсів (F_3), що доводять значення таких показників, як: коефіцієнт придатності основних засобів (x_3), коефіцієнт амортизації (зносу) нематеріальних активів (x_6), коефіцієнт придатності нематеріальних активів (x_7), зведений коефіцієнт придатності необоротних активів (x_8), коефіцієнт маневреності власного капіталу (x_{10}), коефіцієнт покриття запасів (x_{12}), коефіцієнт маневреності функціонуючого капіталу (x_{13}), продуктивність праці (x_{15}) та фондіввіддача (x_{16}), що підтверджують отримані значення загального впливу, які мають тенденцію до зростання у всіх без винятку підприємствах цієї групи.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, отримані результати загального впливу факторів на ресурси підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, дають змогу визначити нову їхню сукупність у системі економічного управління для подальшого планування напрямів роботи, розроблення конкурентних стратегій, налагодження відносин з іншими агентами ринку. Крім того, подальше поєднання позитивних та негативних проявів цих факторів дозволяє перетворювати загрози та ознаки кризових ситуацій у сприятливі можливості розвитку в майбутньому. При цьому можливості системи економічного управління дають змогу визначити шляхи впливу на фактори, сформулювати і реалізувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства, що формують складники конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Близнюк С.В. Конкурентний потенціал підприємництва як категорія сучасних економічних досліджень. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 7. С. 40-42
2. Гриньов А.В. Концептуальні засади системного управління конкурентним потенціалом машинобудівного підприємства. Енергосбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2013. № 6. С. 54-57.
3. Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Гуренко Т.О. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія. К.: ІПК ДСЗУ, 2010. 212 с.
4. Другова О.С. Оцінка конкурентного потенціалу підприємств машинобудування: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2015. 291 с.
5. Карачина Н.П., Перцата Л.І. Конкурентний потенціал та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Економічний простір. 2014. № 86. С. 164-172.
6. Квасницька Р., Ардашкіна Н. Конкурентний потенціал: економічна природа та елементний склад. Економічний аналіз. 2012. Т. 10(4). С. 161-164.

7. Лісун Я.В., Рудий А.В. Стратегічне управління конкурентним потенціалом підприємства на засадах забезпечення якості. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 2 (2). С. 305-309.

8. Малик О.В., Стахова М.В. Конкурентний потенціал як основа формування конкурентоспроможності підприємства. Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». Випуск 2017. № 16. С. 468-473. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/95.pdf> (дата звернення: 20.11.2018).

9. Семенов Г.А., Бугай А.В. Факторний аналіз рентабельності оборотних коштів машинобудівних підприємств. Вісник Запорізького національного університету. 2008. № 1(3). С. 137–143.

10. Харчук Т.В. Особливості конкурентного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування. Реалізація концепції сталого розвитку: взаємодія держави та бізнесу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 20 жовтня 2018 р.); Дніпро: НО «Перспектива», 2018. С. 70-73.

11. Хома І.Б. Вплив стадії життєвого циклу машинобудівного підприємства на діагностику рівня економічної безпеки. Спецпроект: аналіз наукових досліджень: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпропетровськ, 17–18 червня 2010 р.). Дніпропетровськ.: Біла К.О. 2010 Т. 1: Наукові дослідження в галузі економіки. С. 129–131.